

Če bo Italija vojsko objestno še nadjevala — to povem zato, da me slišijo v Rimu — potem bo dobila kasneje slabši mir. Karolyju povem: Imam le en cilj in to je skorajšen časten mir. Zato našim sovražnikom nočem razpisovati premij za nadaljevanje vojske.

Dalje pravi minister, da so podmorski zolni ovirali dovoz municije na vzhodno in zahodno fronto in s tem bistveno vplivali na poteke vojske na škodo našim sovražnikom.

Na interpelacijo glede ameriške vojne napovedi izjavil minister: Nepotrena poročila dopuščajo možnost, da Amerika napove vojsko tudi nam ter obema ostalima zaveznikoma Bolgariji in Turčiji. Če tudi se to zgodi, ne bomo obžalovali, kar smo storili v preteklosti. Zaradi našega zavezništva z Nemčijo smo morali računati z nasprotstvom Amerike. Seveda bo za nas bolestno, ako bo Amerika izvajala konsekvenske, ker bodo avstrijski in ogrski državljanji v Ameriki prišli v mučen položaj. Na uspehu sedanja vojske pa to ne bo prav nič izpremenilo. Sicer je pa današnji Wilsonov govor dokaj ugodnejši, ker izjavlja da Avstro-Ogrska nočjo v nobenem oziru oskodovati. In dalje pravi: Ni naka stvar, da se pečamo z ustanovami narodov. Želimo, da velike in male države svoje zameve same uredo. Nasproti nazoru, ki ga je bila vrga enta v monarhiji v obliku gesla o samoodločbi narodov, je današnje umevanje velik napredek, katerega priznavamo in o katerem želimo, da se ohrani.

Politični utrinki.

Ministrstvo za ljudsko zdravje.

Dne 24. novembra 1917 je izšlo cesarjevo lastnoročno pismo o ustanovitvi in delokrugu novega ministrstva za ljudsko zdravje in državnemu zboru je vrla že predložila dotedni zakonski načrt. Delokrog novega ministrstva bo zelo obširen ter bo obsegal: 1. Boj proti nalezljivim človeškim boleznim, posebno proti jetiki, spolnim boleznim, pijanstu in drugim kužnim ter ljudskim boleznim. 2. Higieno v mestih, kakor asanacijo, starovno zdravstvo, zdraviliške in kopališke stvari. 3. Prometno in pomorsko zdravstvo ter dotedna vprašanja izselnistva. 4. Higieno v prehrani, nadzorstvo prometa z živil in vse tozadovna aprovizacijska vprašanja. 5. zdravstveno mladinsko oskrbo, posebno skrb za matere, dojenčke in male otroke, dotedne zavode, rejeance, sirotišnice, otroške vrtce, zavetišča, šolsko zdravstvo, zdravstveno skrb za šoli odraslo mladino, skrb za telesno in duševno zaostalo mladino. 6. Strokovno, obrtno in nesnodno zdravstvo, preprečevanje in pobiranje poklicnih bolezni, tako posebno izdajanje dovolj za otvoritev obratov in izvrševanje predpisov v varstvu življenja in zdravja delavcev v obratih vseh vrst: domači obrti, zenskega, otroškega in mladinskega dela, ureditev obrtno-zdravniške službe, rudniškega zdravstva, zdravstva v državnih obratih in vzajemnega delovanja socialnega in zasebnega zavarovanja v zdravstvenem oziru. 7. vprašanja o negi in strežbi bolniškov, zdravilišča in oskrbovališča (bolnišnice, porodišnice, najdenišnice in norišnice), vrhovno vodstvo dunajskega in praškega bolniškega zaklada, blažinstvo in reševalno službo. 8. Zdravstvo v kazničnicah. 9. Lekarstvo in promet z zdravilnimi sredstvi, promet z dijetičnimi in lepotilnimi sredstvi ter strupi. 10. Mrliške stvari. 11. Zdravstveno skrb za vojne poskodovance, njihovo zdravljenje, dopolnilno zdravljenje in preskrba protez, svetovanje za izbiro poklicja in strokovno izolovanje. 12. Izvrševanje zdravniške prakse, strežniške službe in tozadovno strokovno organizacijo. 13. Kazenske stvari v zadevah ljudskega zdravstva izvzemši sodno kaznjive slučaje. 14. Statistiko o zdravstvu. 15. organiziranje in pospeševanje proste samodelavnosti na vseh popriščih ljudskega zdravstva, posebno dotedna društva itd. Razentega bo novo ministrstvo sodelovalo v vseh zdravstvenih vprašanjih tudi v stvareh, ki spadajo pod druga-

ministrstva, tako n. pr. v veterinarnih zadevah, solstvu, rudništvu, ustanavljanju vojnih domov, izobrazbi in strokovnem izpopolnjevanju zdravnikov, lekarjarjev in babic.

Čehi v vojni.

K.-B. Dunaj, 5. decembra. Poslanci Schürf, Langenhan vložili so v današnji seji poslanške zbornice od 90 poslancev podpisano vprašanje na ministerskega predsednika in na ministra deželne brambe glede zadržanja Čehov v svetovnem vojski. Vprašanje, ki obsegata 640 z mašino pisanih strani, vsebuje več v tem ozira zbrani material.

Radovedni smo, kaj bodojo ministri na to vprašanje odgovorili. Kajti tukaj so ne gre za kakšno politično zadavo te ali one stranke, narme gre se za navadna veleizdajstva od gotovih političnih hujšačev zapeljanega češkega ljudstva. Ta veleizdajalska gonja, ki se opira vedno na „narodne pravice“, je postala že huda nevarnost za domovino. Vsled tega jo i mi kot patriotski list ob vsaki prilici pobijamo. Kajti slična gonja se je pričela razširjati tudi med vedno zvestim, avstrijsko mislečim slovenskim ljudstvom na Spodnjem Štajerskem ter Koroskem. Mi smo se proti tej Avstriji sovražni gonji vedno z vso vnetno borili in storili bodoemo to tudi v bodoče!

Duhovnik!

O katoliškemu duhovniku in poslancu patru Zahradniku, voditelju ene najzazgrinjenejših čeških strank, poročali smo že par zanimivih stvari v zadnjih številkah našega lista. V enem svojih zadnjih govorov je dejal ta „veslovenski duhovnik“ m. dr. tudi sledoče glede najvišjega katoliškega cerkevnega dostojanstvenika na Ogrskem: „Barbari! To je skof! Fej! Sramujem se takega Škofa! . . .“

Ali ni zanimivo, da katoliška cerkev pusti take tanatичne duhovnike, ki plijujejo na svoje cerkvene predstojnike, se nadalje v službi? Še bolj zanimivo je seveda, da se take hujšačoje duhovnike pusti „delovati“ in se jih se že iz javnih denarjev, torej iz denarjev davkopladevcev plačuje. In najbolj zanimivo, obenem pa tudi najbolj žalostno je, da si država oblast v teh odločinah resnih časih pusti dopasti, da ruje od države pličani duhovniški fanatici zoper temelje Avstrije . . . Ali smo v Afriki?

Tajne pogodbe diplomata.

Nati zunanji sovražniki kraljarijo še vedno s staro lažjo, da vodijo to grozovito vojno le za „osvoboditev“ malih narodov. In tudi naši domači hujšači zoper Avstro-Ogrsko ter njene zaveznike razširjajo na vse moreno načine to laž. V resnicu pa izgleda stvar vse drugače! Nati nasprotniki hočejo ednostavno oropati našo zemljo, ugrabiti nam našo grudo. To je zlasti razvidno iz davno pred vojno sklenjenih tajnih pogodb naših sovražnikov. Nova ruska vlada je to hinavske in podle pogodbe zdaj objavila, da izpozna ves svet, kdo je sovražnik miru. V teh tajnih pogodbah zahtevala je Rusija Konstantinopol, zapadno obrežje Bospor, Marinarsko morje, Dardanele. Azijatska Turčija, sveti kraji in mesta Arabije in Perzije naj bi pripadala ostalim sovražnikom. Perzijo se je hotelo razdeliti med Rusijo in Anglijo. Torej bi se ednostavno vso Turčijo kar razdelilo in razdrobilo. Isto tako se je hotelo razdeliti seveda tudi Nemčijo. V prvi vrsti ji je hotela Francija odrezati Elsass-Lothringen z bogatimi pokrajinami Železja ter premoga. Isto tako se je hotelo odrezati Nemčiji levi breg Rheina in iz njega vstvariti nek privesek francoske republike. Dowlej je objavljen le del teh tajnih pogodb sovražnih diplomatov. Gotovo je, da so hoteli ti sovražniki tudi Avstro-Ogrska razbiti in raztrgati. To dokazuje že dejstvo, da so celo n o t r a n j i a g e n t i naših sovražnikov, naj se potem že na ta ali oni politični program opirajo, tako zahtevalo sprožili. Ali k sreči smo

u i z Nemčijo in ostalimi našimi zavezni zmagovalci. In zato si boderemo pač, kakor je reklo naš presvitler cesar, sami svoj dom uredili!

Razno.

Iz Šmartna pri Slov. Gradcu se nam piše: Dragi „Stajerc“! Malo kedaj je slišati kaj iz našega kraja. Zalibog so tukaj take razmere, da ko bi Kristus prišel v našo sredino, bi se ravno tako razkoljal, kakor se je nekdaj nad Jeruzalemom. Pa ni čuda, ker naš kaplan Kodrič nas vedno uči, da moramo „sovražnike ljubit;“ tako so tudi izpolnile uckateré žene in dekleta dejansko, da so si prislužile mlade Ruse. Tako je tudi neka žena v Tuški vasi porodila sinčka z Rusom, ki je pri njej služil in njeni mož je pa tudi v ruskom vjetništvu. Tako bi tudi lahko imenovali se več takih. Sramota za take! Kodrič je radovoljno krstil vse te Ruseke. On je tak že čisto pozabil na božjo besedo, ker pridigovati ne ve druzega, kakor ljudi posvat in pravi, da smo sami krivi te vojske, da se ne po poljamo; pa se ja ne moremo, ker so take pridige, da je le kar za cerkev škoda, ko je tak lepa in na prižnici se pa take stvari razlagajo namesto božje besede. Kodrič se tudi zlo po ženskah ozira in bi jih rad prisilil, da bi nobena več ne djava židanega robca na glavo; pa to ga ne vlogajo; so že nosile židane robe, pa jih se bodejo nosile, ko Kodriča več tukaj ne bo . . . Priboldnji dajte!

Mirni opazovalec.

„Slovenski Gospodar“ potrebuje denarja, mnogo denarja. Zgraditi si hoče namreč ravno sedaj svoj „Tiskovni dom“ in z neverjetno predznamenito fehtari zdaj med duhovništvom ter priprstim ljudstvom za drobiž. Čudno je sicer to za list, ki se semintja dela za nekako „patriotsko“ glasilo slovenskega ljudstva na Spodnjem Štajerskem. Po našem mnenju bi bilo mnogo boljše, ako bi „Gospodar“ zdaj raje nabiral za uboge vdove in sirote po možeh, ki so prelivali svojo kri in padli na bojišču za domovino. Za te uboge ijudi pa nimata list prav nobenega srca, nanje ne misli, njemu so tudi vojni invalidi deveta brig. Enkrat nabira „Gospodar“ za „Krekov spomenik“, zdaj pa zoper za svoj „Tiskovni dom“, ki si ga hočejo od ljudskih žuljev obogetati politični hujšači sredi v Maribor zgraditi. Čudno se nam zdi, da ne nabirajo ti ljudje že sedaj za novo krono bivšega srbskega kraljestva, ki se je baje izgubila . . . Sicer se nam pa dozdeva, da se je nabiranje denarja „Gospodarju“ in čedni njegovi sestrici „Straži“ doslej prav malo obneslo. Kajti zdaj je pričel „Gospodar“ kričati o raznih zadregah, je naročilno za svoj list kako visoko navil in — da bi privabil več kalinov — laže o več kot 30.000 brojčenu številu svojih naročnikov . . . Oj ti ubogi „Fibpos“! Niti zadnja farovška kuharica ti tega ne veruje. 30.000 naročnikov nimaš, pač pa bi potreboval več kot 30.000 kronc, kajti ljudstvo te več ne mazi a zaradi tvoje protiavstrijske gonje!

Iz bojišča se nam piše: Dragi nam „Stajerc“! Naročnik tega lista uljudno prosi, da nas slovenske fante spet v našem domaćem Štajercu oznanite: Cestitamo vsem našim staršem, sorodnikom in znancem mnogo srečo k Božičnim praznikom. Upamo tudi mi, da drugo leto boderemo skupaj obhajali Božične praznike doma, ne več na bojnem polju. Spominjajo se nas na Božični večer pri jasličkih kaj se tudi mi boderemo na Vas in na naše kolege, ki jih krije ze črna zemlja. Pozdravljajo Vas: Zgsf. Korenjal Karl, Sv. Barbara v Hal. pri Pt., Fidw. Smize Joh., St. Peter pri Reichenburg, Zugsf. Cafuta Joh., Lupstava, St. Veit pri Pt., Zgsf. Solar Alois, Konjice, Zgsf. Peško Joh., Vrbje pri Žalcu, Krpl. Šrbak Vinko, Sv. Križ pri R. Sl., Krpl. Stergar Josef, Sromle pri Brezicah, Krpl. Kumer Ferdinand v Slov. Gradcu, Gfr. Smrtnik Anton, Dovže pri Misleji, Gfr. Živčič Andreas, Globoko pri Bier., Gfr. Tiškar Franz, Rocico pri Celju, Gfr. Skofič Joh., Vurberg p. Pt., Gfr. Muršič Johann,

Pervenci p. Pt., Instr. Kureš Franz, Spuhlje p. Pt., Golob Franz, Strelci p. P., Vidmar Anton v Vojnika p. Celji, Roškar Ignac, Negau p. Ljut., Ivanšik Matev, Artiče p. Brez, Černe Ignac, Slov. Bistrica. Vsi nahajajoči na rumunskem boju, polju pozdravljajo našega Stajerca in čitatelje. Spoznavanje Korenjak Karl, Zugsf., 6./9. Feldkomp., Feldpost 638.

Ruski vojni vjetniki za mir. Preteklo nedeljo zbralo se je v Lebringu okoli 500 ruskih vojnih vjetnikov. Eden od njih je imel nagovor. Nato so zbrani Rusi ednoglasno sledili sklep sprejeli: „Vojni vjetniki pozdravljajo novo rusko vlado delavcev in kmetov in se veselijo nad doslednostjo v boju za mir, razdelitev zemlje ter pravo svobodo. Grozna izkušnja vojne je vse narode podučila, da cenijo mir više nego aneksijo. Sovražni narodi naj se čimprej v mirnem združijo.“ — Pametne besede, čeprav so to za sedaj ravno samo besede! Upati je, da bude Rusija v resnicu premagala svoje vseslovanske vojne hujšače in s tem omogočila stalni mir!

Sekvirirvanja svinj ne bodo! Poroča se nam: Deželnemu gospodarskemu svetu prihajajo vedno zopet vesti, da se med kmetijskim prebivalstvom naziranje širi, kakor da bi hotela oblast v kratkem prisilni nakup svinj izvršiti. Valedi tega se mnogokrat iz strahu kolje svinje, kjer začne svinje ne bodo sekvirirala. Vsakdo naj si torej svinje drži in redi, dokler niso res primerne za noč!

Casopisje. V Mariboru je pričel izhajati vsaki pondeljek novi list pod imenom „Deutscher Montag“. Kot odgovorni urednik beleži g. Norbert Jahn, urednik lista „Marburger Zeitung“.

Sedmica voštite iz bojišča. Z južnega bojišča se oglašajo iz ptujskega kraja fantje in možje od težkega topničarskega polka. Pozdravljajo in želijo vse najboljše k božičnim praznikom svojim starišem, ženam, bratom, sestram, prijateljem in dečkitem. Četrtek, kateri bodemo morali na bojnem polju obhajati božične praznike, napjmo pa, da prihodnje leto jih bodomo z večjim veseljem v svoji ljubi domovini praznovati. Ognicar Tumpej Jožef, četovodja Napast Ivan Sv. Lovrenc pri Ptaju, desetnik Korenjak Mihail Sv. Barbara v Halozah, topničarji Zelenko Franc Sv. Urban pri Ptaju, Rojht Alojzij iz Polenska, Dobnik Matija iz Hajdine pri Ptaju. Za hrabrost vse odlikovani!

* * *

Izkrušnje za podkovne kovači bodo 31. t. m. v Celovcu. Prošnje za izkušnje na koroško dež. vladu.

Izvoz strdi iz Koroškega preveden. Da more armado oskrbeti s strajo, je koroška deželna vlada na poziv vojaških oblasti prevedala izvoz strdi iz Koroškega po želesnicu, pošti ali cestnih vozovih, in odredila, da se mora strd, namenjena za izvoz, po pošti in na želesnicu odvezeti. Dovoljenje za izvoz daje izjemoma deželna vlada.

Samemor. Iz Piberka na Koroškem se poroča: Rudniškega uradnika Tomaža Vorlen našli so mrtvega na podstrešju. Nesrečen, ki si je iz neznane vzroka življenje vzel, zapušča vlogo in pet otrok.

Od konja ubit. Iz Möllbrücke se poroča: Prig. Hartlieb uslužbeni deček Henrik Haßlacher bil je od konja s kopitom tako hudo ranjen, da je kmalu nato umrl.

* * *

Budimpešta brez plina. Budimpeštanska plinsarna je v petek vsled pomanjkanja premoga ustavila svoj obrat in ogrsko glavno mesto ostane nekaj dni brez plina.

Velikanska razstrelba v Angliji. Reuter poroča iz Londona: Trčila sta parnika, katerih eden — ameriški parnik načoren z municijo — je eksplodiral in s tem raztrzil požar na mesto Halifax. Z mestom so prekinjene vse telefonične in telegrafične zveze. Povprečno sodijo na 900 do 1000 mrtvih. Eksplozija v

Halifaksu se je zgodila včeraj zjutraj ob 8. uri. Ogenj se je razširil preko izkrčevališča in sosednjih poslopij. Polovico richmondskega okraja, kjer se je dogodila nesreča, je bilo uničenega. Požar še traja. Ceste so polne trupel, bolnišnice polne ranjenih. Nobena hiša ni nepokvarjena. Stvarno škodo cenijo na več milijonov dolarjev. Najbrž bo še dan po dnežna zopet brzjavna zveza. Ameriški rdeči križ poslje takoj pomoč. Posebni vlaki z bolniškim objemom in obvezanci so na potu iz New Yorka, Bostona in Portlarda. Tretina mesta Halifaks je v razvalinah. — „Daily Mail“ poroča iz New Yorka, da so čutili učinko eksplozije daleč v okolici Halifaksu. V Dartmouthu in vzdolž obale zaliva je napravljeno mnogo škode. V oddaljenosti 4 milij je bil neki telegrafist ubit pri svojem aparatu. V Halifaksu so najlepša poslopja celo. Naveč ljudi je bilo ubitih v okraju Richmond ki sestoji ponajveč iz majhnih leseni hiš in ozkih ulic. Razvaline hiš so strelje ljudi. Vsled strašne vročine plinov, ki so nastali pri eksploziji, se je vnel les; število mrtvih se je moglo le približno določiti, ker so od teh družin preostale le izogljene kosti. Trpljenje vseh, ki so brez strehe, veča še ostri mraz. Kraji, kjer je divjal požar, je zdaj pokrit z ledom. Po nekem „Daily Mailovem“ poročilu ceni višji policijski komisar v Halifaksu številu mrtvih nad 2000. In se vedno najde nova trupla. V Halifaksu ni bilo nobenih čet, ki bi bile čakale na vkrcajanje.

Najvišje cene za jabolka. Izšla je nova ministrska naredba, ki določa sledete najvišje cene za jabolka: Za jabolka pri prodaji na debelo za dobo do dne 31. januarja 1918 znašajo najvišje cene 98 K za 100 kg. Nadalje se določajo stroge kazni za slučajne prestopke zoper to naredbo.

Konec vojne ljubzeni. V Sarvasu je neka Marija Marjaj imela ljubzenko razmerja z nekim ruskim vjetnikom, ki ni ostala brez posledic. Ko se je rodilo dete, ga je mati zadavila od sramote pred svetom. Ko je bila na to ovadena radi detomora, se je v gozdu obesila.

Razdelitev italijanskega plena. „Magyar Ország“ poroča, da je odšlo pretekli teden na poziv vojnega vodstva več avstrijskih in madžarskih strokovnjakov na italijansko fronto, da precenijo in razvrstijo tam nabraní ogromni plen. Poročajo, da je plen nad vsako pričakovanje obilen. Razven tega so od Pontavie do Vidma prisile v naše roke povsem nepoškodovane želesniške proge, mostovi, vojaške zgradbe in skladišča. Ogromno je uniform, tekstilnih produktov in živil vseh vrst. Mnogo je ostalo tudi svile in bombaže. Na Ogrsko pripeljejo te dni razne oblike, čevljev, bombaže, ker tega se tam največ potrebuje. Avstrija in Nemčija pa se brigata največ za živila.

Gospodarske.

Letni in živinski sejni na Štajerskem.

Sejni brez zvezdic so letni in kramarski sejni; sejni zaznamovani z zvezdico (*) so živinski sejni, sejni z dvema zvezdico (**) pomenijo letne in živinske sejme.

Dne 18. decembra: Sv. Peter pod Sv. Gorami**, okr. Kozje; Sveti Kriz**, okr. Gornja Radgona; Studenice, okr. Slovenska Bistrica; Žalec**, okraj Celje; Jurklošter**, okraj Laško; Breg pri Ptaju (živinski sejem).

Dne 14. decembra: Rogatec (živinski sejem).

Dne 15. decembra: Arvež (za drobno živilo); Brežice (živinski sejem).

Dne 17. decembra: Stainz*; Neumarkt*.

Dne 18. decembra: Ljutomer; Ormož (živinski sejem); Radgona*.

Dne 19. decembra: Teharje**, okr. Celje; Imeno (živinski sejem); okr. Kozje.

Dne 20. decembra: Breg pri Ptaju (živinski sejem).

Dne 21. decembra: Sv. Florian**, okr. Deutschlandsberg; Pasjal, okr. Weiz; Pollau; Fehring**; Ilz**, okr. Fürstenfeld; Laško**; Koflach*, okr. Voitsberg: Rogatec (živinski sejem).

Dne 22. decembra: Brežice (živinski sejem).

Vinorejci, priskrbite si pravočasno apna!
(Poročilo deželne vinorejske šole v Mariboru.)

V pretečenem poletju je bilo včasih prav težko dobiti apna za škopljjenje. Mnogo vinorejci je imelo galice, pa niso mogli pravočasno škopljiti, ker niso imeli apna in pri tem je bila srca, da se peronospora ob suhem letnem vremenu ni mogla dobro razvijati. Sicer bi bila napravila peronospora toliko škode, da je pozneje ne bi bilo mogoče popolnoma popraviti. Ker pa pri nas navadno suhemu letu sledi deževno leto, ki vlegne vinogradom mnogo škodovati, je pač potrebno, da si preskrbimo že zdaj apna.

Tekstočko pri želesniškem prevažanju drugo leto bržkone še ostanejo in kdor bo predolgo čakal, pride v neprjetni položaj, da menda ne dobi nobenega apna.

Pa ne samo, da bo po želesnicu dobiti težko apna, ampak tudi pomanjkanje apna je vzrok, da vinorejci v kratki dobi ne mogo dobiti toliko apna, kolikor ga potrebujejo. Značilno za pomanjkanje apna je dejstvo, da se že zdaj uvaja apna iz Nemčije, da bivamo v deželi, kjer v naravi apna ne primanjkuje.

Imenovane okoliščine podprtajo znatno to važno sredstvo, toda to pa naj nikogar ne zadržuje, da si ne bi omislil apna, kjer ga more dobiti, če je tudi dobiti dražje kakor v predvojnom času. Saj imajo letos vinorejci vsled obilne bratve, izborne kakovosti in izredno visokih cen takšne dohodke, da radi visoke cene ne smejo opustiti, da si ne bi priskrbeli zadost apna, bodoši posameč, skupno, zadržnem potom rli po podružnicah. Morda se bo tudi Zveza gospodarskih z drug pobrigala za to zadevo in bo priporogla vino rejcem do zadostnih množin apna.

Pač ni treba posebej naglašati, da mora biti dobro škopljeno apno brez peska in prstnih primesij, ako hočemo dosegiti, da se škopljina tekočina dobro razdeli in da je lepiliva. Gotovo vedo tudi naši vinorejci, da se mora apno ugasiti takoj, ko ga dobimo in shraniti v dobro pokrite zemeljske Jane ali v zemljo zidane posode iz zdidne ali betona. Čim bolj se zapre proti zraku, tem rabljivejše ostane. Da se tudi površina ne prodruši loči od zraka, se priporoča, da stopi nad apneno plastijo na dlan visoko vode.

Nekateri pokrivajo ugašeno apno, ko se je dobro sedeto, s plasti goste zemlje, katere tudi dobro odvraca zrak in preprečuje spojenje zravnih ogljikov kisline z apnom. V tem slučaju je seveda treba paziti, da se pri pripravljanju škopljine tekočine ne primaži zemlja.

Fr. Zweiller.

0 sejadem in zmrzljem krompirju.

Ako postane krompir sladek, temu ni kriva njeva vrsta, temveč dolgo branjenje na premrzem prostoru. Pri sladkem krompirju upira vrsta le po njega sestavljeni iz množini škroba, ker od teh je odvisna večja ali manjša možnost oslanjanja. Sladek krompir ni vedno tudi zmrzlen; postane sladek lahko tudi pri gorkoti blizu noci, pri kateri se spreminja škrob v sladkor in to tembolj, čim dalje časa traja mraz. Spreminjanje škroba v sladkor obvarjuje krompir, da ne zmrzne. Sladek postane krompir na sledeči način: krompir je tudi v zimski strambi živ, kjer takoreč splošča skozi kožo in potrebuje za to življene prevarjanje snovj v svoji trajnosti, seveda v prav majhnih meri. Pri tem se pretvara škrob v sladkor, kateri se z izdihanjem (izgorjenjem) izloči. To prevarjanje se vrši pri vsaki toplosti, dokler krompir ni zmrznen. Izdihanje pojema pri zmrzljih toplosti in prestane pri 0° populnom. Ako se hrani krompir dalje časa v toplem prostoru, ostane sladkor neporabljiv, vsled česar dobi krompir sladek okus. Najugodenja gorkota za krompir po zimi je 5—7° C, ker je pri tej topolini tvorenje in poraba sladkorja jednaka, pri višji topolini pravilno namreč krompir kaliti, pri nižji pa ostane sladek. Sladkemu krompirju da prejšnji okus razjasni, ako ga izpostavi 2—3 tedne gorkoti od +15—20° C, pri kateri se porabi sladkor, ki je odveč. Ako je krompir slabno shranjen in pritisne po noci tak mraz, da se znaša temperatura pod -3°, zmrzne krompir, ne da bi dobil sladek okus. V kletih ali pokritih jamah, kjer se topinja le prav počasi znižava (lahko se to zgoditi celo do -20°), se nabere v krompirju toliko sladkorja, da postane sladek, vendar pa ni zmrzlen. Če se znaša temperatura potem pod -3°, krompir zmrzne, a obdrži sladek okus. Pri tem ne gre vedjeti le za stopinjo in hitrosti znižanja topoline. Sladki ne zmrzneni krompir je dober za same in užitki. Ustrezni napraviti tak krompir, ako mu odvzameš sladkor, to storis, če ga hrani nekaj časa na toplem mestu, n. pr. v kuhinji. Zmrzneni krompir tedaj ni sladek, njegove stanice so vsled zmrzljenosu unicene, mrive in segajo hitro, ko so se razlaži, dočim namrznjeni in sladki krompir živi in se njegov okus lahko odstrani. Sladki krompir tedaj se ni zmrznen, četvero je lahko primern. Zmrzneni krompir spozna na njego sočnosti; ako ga prezeržeš, postane kmalu rjav. Namrznjeni, a še ne zmrzni krompir im a, kose je odstal, razum sladkorja tudi vse znake zdravega krompirja.

H. König.

O nekaterih boleznih pri porutnini.

Zelo je razširjena navada kokosi odpitavati na trebuhi, ako imajo znesli jače, da se jih potem ne posluša na prosti, ampak se jih zapre, dokler jača ne znesi. To odpitavanje povzroča mnogokrat vnanja in celo nofrana obolenja.